

เครื่องมือหาปลา :
ภูมิปัญญา สืบทอดและวิถีแห่งทาม

เครื่องมือหาปลา : ภูมิปัญญา สิทธิและวิถีแห่งตาม >>

จากคำกล่าวที่ว่า “คนที่ไม่หาปลาเลย คือ คนที่อยู่ในธาตุซึ่งเป็นคนที่ตายแล้วเท่านั้น” บ่งบอกถึงวิถีชีวิตของไทบ้านที่อาศัยอยู่ในลุ่มน้ำมูนตอนกลางแห่งนี้ได้เป็นอย่างดีว่าการหาปลาเป็นวิถีการทำมาหากินอีกอย่างหนึ่งของไทบ้าน คัญปัจจัยของธรรมชาติที่เกื้อหนุนให้ลักษณะของภูมิประเทศในแถบนี้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำหรือที่เรียกกันว่าป่าทามที่มีระบบนิเวศเหมาะแก่การเป็นที่อยู่อาศัยของปลานานาชนิดทั้งในลำน้ำมูนเองและแหล่งน้ำในป่าทามราชิไศลซึ่งเป็นลำน้ำสาขา เช่น กุด หนอง ฮอง ที่ไทบ้านได้ออกไปหาปลาเป็นประจำ จนเกิดความรู้ความชำนาญในการหาปลาและผลิตเครื่องมือหาปลาใช้จับปลาแต่ละชนิด ซึ่งมีเครื่องมือหาปลาที่มีความแตกต่างกันออกไปเหมาะกับการใช้จับปลาชนิดนั้นๆ

การศึกษาของนักวิจัยไทบ้านพบว่าไทบ้านที่อาศัยอยู่รอบป่าทามราชิไศลได้ผลิตเครื่องมือหาปลาชนิดต่างๆ ให้เหมาะสมกับการหาปลาแต่ละชนิด เนื่องจากปลาจะมีแหล่งอาศัย แหล่งหากินที่แตกต่างกันไป ดังนั้นไทบ้านจึงต้องอาศัยประสบการณ์และความรู้เรื่องปลาแต่ละชนิดและนำมาประสานเป็นภูมิปัญญาในการผลิตเครื่องมือแต่ละชนิด ซึ่งมีทั้งหมด ๔๗ ชนิด ดังตารางต่อไปนี้

ลำดับ ที่	เครื่องมือ หาลา	ระบบนิเวศ	ประเภทของ เครื่องมือ	การวางเครื่องมือของระบบนิเวศแต่ละเดือน														
				ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.			
๒๐	เยาะ	ชอง แม่น้ำนูน กุด	เครื่องมือใช้กับลา				X	X										
๒๑	ตีปลาชอง	ชอง	เครื่องมือใช้กับลา									X	X					
๒๒	แก๊วไต้	คันท่าน่า ห้วย นอน กุด	เครื่องมือใช้กับลา				X	X				X	X					
๒๓	พด	ริมฝั่งแม่น้ำนูน	เครื่องมือใช้กับลา	X														
๒๔	ดินเขียน	ห้วย กุด นอน ที่มีตม	เครื่องมือใช้กับลา	X			X	X								X	X	
๒๕	อีตัง	คันท่าน่า ห้วย แม่น้ำนูน	เครื่องมือใช้กับลา									X	X					
๒๖	ดอบตัง	หนอง กุด แม่น้ำนูน	เครื่องมือใช้กับลา และตีปลา								X	X	X					X
๒๗	ดอบนอน	แม่น้ำนูน กุด นอน	เครื่องมือใช้กับลา	X			X	X			X	X	X					X
๒๘	ดอบต่าง	โนน	เครื่องมือใช้กับลา									X	X					X
๒๙	ดอบเบ็ด	แม่น้ำนูน	เครื่องมือใช้กับลา									X	X					
๓๐	อีขู้	หนอง กุด ที่มีโคตนม	เครื่องมือใช้กับลา	X			X	X			X	X	X					
๓๑	นมวก	ใต้ตมสนม	เครื่องมือใช้กับลา	X			X	X			X	X	X					X

:: ประเภทของเครื่องมือหาลา ::

นักวิจัยไต้หวันได้แบ่งประเภทของเครื่องมือหาลาของไต้หวันที่ใช้หาลาในแม่น้ำมูนและป่าทามราชสีเส็ดออกเป็น ๖ ประเภทดังนี้

๑. เครื่องมือประเภทที่ใช้ดักปลา คนหาลาจะวางเครื่องมือไว้บริเวณที่สังเกตว่าปลาอาจเข้าออกหรือเป็นเส้นทางหาอาหารของปลา มีเครื่องมือประเภทนี้ทั้งหมด ๒๓ ชนิด ได้แก่ มอง มองชิง ลอบ จันซุม จันต่าง แงบดักกบ จันลึง จิบ ซ่อน เยาะ ตีปลาของ พด ถันเถียน จางนาง ลอบบนอน ลอบต่าง ลอบเบ็ด อี้จู้ อี้หลง ค้อน ปืนแก๊ป ชูต และอีโต่ง

๒. เครื่องมือประเภทที่ใช้ล่อปลา เครื่องมือหาลากลุ่มนี้มี ๙ ชนิด แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทย่อย คือ ประเภทที่ใช้เหยื่อล่อ ได้แก่ เบ็ดเบอร์ ๑-๙ เบ็ดเบอร์ ๖-๒๑ เบ็ดเหลี่ยม และเบ็ดชิต โดยใช้ไส้เดือน หอยเน่า เขียด เป็นเหยื่อ ประเภทที่สองเป็นการทำให้พื้นที่ที่จะจับปลามีลักษณะคล้ายบริเวณที่อยู่ของปลาเพื่อล่อให้ปลาเข้ามาติดเครื่องมือ ได้แก่ ตุ่มปลากด ตุ่มปลาขาว ไชชิง (ไชกุง)

๓. เครื่องมือประเภทที่ใช้จับปลา เป็นเครื่องมือหาลาที่ใช้จับปลาในบริเวณที่มีปลาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เครื่องมือหาลาเหล่านี้ไม่ต้องใช้เหยื่อแต่อย่างใด มี ๖ ชนิด ได้แก่ สุ่มกลองยาวหรือสุ่มสอย งมสอย สระโหรือร่อง แบนปลา จอห่อ และสวิง

๔. เครื่องมือประเภทที่ใช้จับปลาและดักปลา พบเพียงชนิดเดียวคือ ลอบตั้ง

๕. เครื่องมือประเภทใช้ล่อปลาและจับปลา เครื่องมือชนิดนี้ต้องอาศัยวิธีการ เทคนิค ในการหาลา หากไม่ชำนาญอาจไม่สามารถหาลาด้วยวิธีการนี้ได้ จากงานวิจัยไต้หวันพบเครื่องมือหาลาประเภทนี้คือ ซุมข้าว

๒. เครื่องมือประเภทที่ใช้ล่าปลา เครื่องมือประเภทนี้จะเห็นผลในระยะที่รวดเร็ว งานวิจัยไต้หวันพบเครื่องมือหาปลาชนิดนี้ทั้งหมด ๒ ชนิด ได้แก่ จำ สุ่ม ฉมวก แหลมแทง แก้วเค้น และแนบมอง หรือไหลมอง

เครื่องมือหาปลาทั้งหมดที่พบในงานวิจัยไต้หวันเป็นเครื่องมือหาปลาพื้นบ้านยกเว้นเพียงชนิดเดียวเท่านั้นที่ไต้หวันนำมาจากที่อื่นและเป็นเครื่องมือสมัยใหม่ คือ มอชิง

:: เครื่องมือหาปลาพื้นบ้าน : ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของคนรอบป่าทาม ::

เครื่องมือหาปลาพื้นบ้านในเขตป่าทามราชิไศลมีใช้เป็นเพียงเครื่องมือหาปลาที่ใช้จับปลาเพื่อการบริโภคในครัวเรือนหรือเพื่อขายเป็นรายได้ทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่เครื่องมือหาปลายังมีความหมายทางสังคม เนื่องจากการใช้เครื่องมือหาปลาหลายชนิดจะต้องรวมกลุ่มกันหา เพราะไม่สามารถหาคนเดียวได้ เครื่องมือหรือวิธีการหาปลาที่ต้องหาร่วมกัน ได้แก่ สุ่มกลองยาว ตีปลาสอง ลงต้อน ลงเยาะ แก้วเค้น และแก้วไซ้ ปัจจุบันเครื่องมือเหล่านี้พบว่า มีไต้หวันไม่กี่หมู่บ้านที่ใช้ เช่น แก้วเค้นและสุ่มกลองยาว พบเฉพาะบ้านจันคำบตทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์เท่านั้น การหาปลาโดยใช้เครื่องมือหาปลาเหล่านี้จำเป็นต้องหาปลาด้วยกันเป็นกลุ่ม

การใช้เครื่องมือหาปลาเหล่านี้ร่วมกันมีใช้เพียงแค่นี้เพื่อการหาปลาเป็นอาหารหรือขายเป็นรายได้เฉพาะครัวเรือนเท่านั้นแต่ยังเกิดจากเหตุผลทางสังคมที่ไต้หวันลงหาปลาด้วยกันเพื่อหาอาหารมาทำบุญเลี้ยงแขกในงานพิธีต่างๆ เช่น งานศพ เป็นต้น ดังกรณีพ่อ สีส่า วิเศษวงศ์ษา อายุ ๔๘ ปี หนึ่งในสมาชิกคณะสุ่มกลองยาวบ้านจันคำบตทับใหญ่ เล่าว่า “ตอนพ่ออายุ ๑๗ ปี พี่สาว

- ผู้มกลองยาว เครื่องมือหาปลาที่มีลักษณะคล้ายกลองยาวใช้หาร่วมกันเป็นกลุ่ม

ได้เสียชีวิตลงด้วยไข้ที่บดขยี้แต่ไม่มีเงินทำบุญและซื้อกับข้าวมาเลี้ยงแขกเพราะยากจนมาก เมื่อปรึกษากับเพื่อนบ้านในหมู่บ้านจึงพากันไปหาปลาด้วยการใช้ผู้มกลองยาวลงไปหาปลากันเกือบทั้งหมู่บ้านได้ปลามา ๒ โองมั้งกรก็มาทำบุญและเลี้ยงแขกภายในงาน”

การหาปลาร่วมกันเป็นกลุ่มหรือการช่วยเหลือกันนี้ไม่เพียงแต่เป็นรากฐานที่สำคัญที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชนยังทำให้เกิดสังคมแบบพึ่งพาอาศัยกัน

:: การจัดการพื้นที่หาลา สิทธิ และประเพณี ::

ไต่บ้านที่อาศัยอยู่รอบป่าทามราชิไสลมีความเชื่อว่าแหล่งน้ำที่ใช้หาลา เช่น หนอง สอง กุด มีเจ้าที่เจ้าทาง เจ้าแม่ธรณีคู่แลร์รักษา ก่อนการหาลาจึงต้องมีกรบออกกล่าวและขอจากเจ้าที่เจ้าทาง เจ้าแม่ธรณีที่คู่แลร์บริเวณนั้นเสียก่อน การบอกล่าวเจ้าที่เจ้าทางอาจเป็นการเอ่ยปากบอกด้วยปากเปล่าหรือหากมีเหล็กี่จะรินเหล้าลงดินแล้วบอกล่าวขอให้ได้ปลา ก่อนกินข้าวก็จะแบ่งอาหารและบอกล่าวให้เจ้าที่เจ้าทางกินก่อน

บางพื้นที่ เช่น ที่บ้านม่วงน้อย อำเภอโพธาราย จังหวัดร้อยเอ็ด คนหาลาจะบอกล่าว “แม่สาวนางน้อย” ที่คู่แลร์กุดแซ้ การบอกล่าวแม่สาวนางน้อยเป็นการนำเอาดอกไม้ ๑ ดอกมาวางแล้วบอกล่าวขอปลา หากมีดอกบัวก็เอาดอกบัวไหว้หากไม่มีดอกบัวหรือดอกไม้ให้หยกยอดไม้แล้วสมมติว่าเป็นดอกไม้แทน

สำหรับ “การตีปลาสอง” ในวันที่ตีปลาสองจะมีการเช่นไหว้บอกล่าวเจ้าที่เจ้าทางก่อนเพื่อให้ “ได้โชคได้หามา” เพื่อให้ได้ปลามากๆ เครื่องเช่นไหว้มีเหล่าข้าว ๑ ขวด บุหรี่ หมากพลู ฐูปเทียน ดอกไม้ ทำการจุดฐูปเทียนและกล่าวกรวดน้ำแล้วกล่าวว่า “ลูกหลานขึ้นมาพาลูกพาเต้า มาสองมือนี้ให้พ่อแม่ไต่บ่อนเข้าใส่ บ้องเข้ามา อยู่ในสองนั้นแหละ ให้โชคให้หามา ให้ร่ำให้รวยให้ได้กินให้ได้ทานนา”

ในช่วงที่หาลาจะมีข้อห้าม คือ ห้ามตำ ห้ามทะเลาะกันเด็ดขาด ไม่นั้นนั้นอาจทำให้ “ไม่หามา” หรือหาลาไม่ได้ เมื่อหาลาเสร็จจึงต้องนำไปประกอบอาหารเพื่อถวายพระที่วัดเพื่อเป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว

ในด้านสิทธิในการหาลานั้นงานวิจัยไต่บ้านพบว่าแม่น้ำมูนและป่าทามคือแหล่งหาลาร่วมกัน ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกันหรืออาจกล่าวได้ว่าปลา

ในแม่น้ำมูนและป่าทามคือของส่วนรวมทุกคนสามารถเข้าไปหาปลาได้ตลอดเวลา แต่ต้องเคารพสิทธิซึ่งกันและกันโดยไม่ไปรบกวนเครื่องมือหาปลาของคนอื่นที่วางไว้แล้ว เช่น การล้อมเเยะในหนอง หากมีการวางเเยะไว้แล้ว คนหาปลาคนอื่น เช่น กลุ่มที่หาปลาโดยใช้แหหรือสุ่มกลองยาวก็สามารถหาได้ในบริเวณใกล้เคียง แต่ห้ามไปเกี่ยวข้องกับเเยะที่วางเอาไว้ไม่อย่างนั้นถือว่า “ผิดกัน” หรือไม่เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

สิทธิในการหาปลามีการทับซ้อนกันบ้างเนื่องจากพื้นที่ป่าทามบางส่วนมีไทบ้านที่เข้าไปทำการเกษตร เช่น ทำนาทาม แต่ปลาก็ยังถือว่าเป็นของส่วนรวมทุกคนสามารถไปหาปลาได้ แต่มีข้อปฏิบัติที่ยึดถือว่าเป็นเครื่องมือหาปลาที่ใช้นั้นจะต้องเป็นเครื่องมือหาปลาที่ไม่ทำลายล้างหรือไม่ใช้การจับปลาไปขายแบบล้างผลาญจนไม่เหลือปลาไว้ขยายพันธุ์

สิทธิในการหาปลาในเขตป่าทามราชี่ไศลนั้นยังมีความแตกต่างกันบ้าง ดังเช่นป่าทามทางตอนบนในเขตอำเภอโพธิ์ทรายและอำเภอรัตนบุรีตอนบน สิทธิในการหาปลาถือว่าแม่น้ำมูนและป่าทามเป็นพื้นที่ของส่วนรวมและมีการหาปลาเป็นหมู่คณะร่วมกัน ขณะที่พื้นที่หาปลาบางแห่งในป่าทามตอนล่างแถบอำเภอราชี่ไศลและรัตนบุรีตอนล่าง จะมีสิทธิในการหาปลาตลับซิบซ้อนกว่า ซึ่งเห็นได้จากการ ตีปลาสอง การล้อมเเยะ ซึ่งเป็นวิธีการหาปลาเป็นหมู่คณะเช่นเดียวกัน แต่ทางตอนล่างนี้พื้นที่บางแห่งเช่น ฮอง ถือว่าเป็นของส่วนรวมที่ทุกคนสามารถลงไปหาปลาได้แต่บางช่วงของฮองจะตัดผ่านพื้นที่ส่วนบุคคล ช่วงนั้นถือว่าเป็นที่มิเจ้าของ กลุ่มคนที่มีสิทธิในการตีปลาสองคือสมาชิกในตระกูลที่เป็นเจ้าของฮองนั้นๆ และสิทธินี้ได้ตกทอดมีกันมาจากบรรพบุรุษ อย่างไรก็ตามหลังจากเจ้าของที่ได้ทำการตีปลาสองเสร็จแล้วบุคคลอื่นๆ ก็ยังสามารถหาปลาบริเวณฮองนั้นได้เช่นกัน

:: การใช้เครื่องมือหาลาช่วงปิดเขื่อนราษีไศล (พ.ศ.๒๕๓๖-๒๕๔๓) ::

การสร้างเขื่อนราษีไศลได้ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของป่าทามและแม่น้ำมูลถูกทำลายลงไปอย่างมาก จากระบบนิเวศที่มีความสลับซับซ้อนของระบบนิเวศย่อยถึง ๑๒ ระบบ ซึ่งเหมาะแก่การเป็นที่อยู่อาศัยของพันธุ์ปลาชนิดต่างๆ ได้กลายเป็นเพียงอ่างเก็บน้ำที่กว้างใหญ่ นิ่งและลึก

งานวิจัยที่บ้านพบว่าในช่วงที่เขื่อนราษีไศลเริ่มกักเก็บน้ำ ไทบ้านสามารถใช้เครื่องมือหาลาพื้นบ้านได้เพียง ๑๑ ชนิดจากทั้งหมด ๔๗ ชนิด เครื่องมือที่ใช้หาลาได้แก่ แห มอ มอชิง ไชชิง (ไชตักจับกุ้ง) สวิง เบ็ดเบอร์ ๑-๘ ซ่อน ลอบตาง ฉมวก เบ็ดเหลี่ยม และปิ่นแก้ว เนื่องจากเครื่องมือเหล่านี้สามารถหาลาได้ในบริเวณน้ำนิ่งและน้ำลึกได้

ในทางกลับกัน ระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงไปหลังการกักเก็บน้ำของเขื่อนราษีไศลได้นำไปสู่การนำเครื่องมือหาลาสมัยใหม่เข้ามาแทนเครื่องมือหาลาพื้นบ้าน ได้แก่ กวดหรืออวนรุนปลาแก้ว ปิ่นผา เบ็ดรอกหรือเบ็ดฝรั่ง สะตุง เครื่องมือเหล่านี้ส่วนมากเป็นเครื่องมือจับปลาเชิงพาณิชย์ ราคาค่อนข้างแพง คนที่สามารถมีเครื่องมือหาลาเหล่านี้ได้จึงเป็นผู้ที่มีทุนเท่านั้น ส่วนคนที่ไม่มียุทธก็ใช้เครื่องมือหาลาพื้นบ้านจับปลาเฉพาะบางบริเวณที่น้ำไม่ลึก

เครื่องมือสมัยใหม่ที่เข้ามายังเป็นเครื่องมือทำลายล้างสูง เช่น กวดหรืออวนรุนปลาแก้วซึ่งเป็นเครื่องมือใช้จับปลาและตักปลาในช่วงฤดูปลาวางไข่และจับปลาทุกชนิดทุกขนาด หรือสะตุงซึ่งเป็นเครื่องมือประเภทตักปลาเป็นเครื่องมือที่ใช้ตลอดทั้งปีตลอดลำน้ำมูลและปลาที่จับได้เป็นปลาทุกชนิดไม่ว่าตัวเล็กหรือตัวใหญ่ เมื่อเข้าไปติดกับตักเครื่องมือชนิดนี้แล้วจึงไม่มีโอกาสรอด

:: การใช้เครื่องมือหาปลาหลังเปิดเขื่อนราษีไศล (พ.ศ.๒๕๔๓-๒๕๔๗) ::

หลังจากมีการเปิดเขื่อนราษีไศล ระบบนิเวศป่าทามได้ค่อยๆฟื้นตัว โดยทางตอนบนของป่าทามจะฟื้นตัวก่อน ขณะที่พื้นที่ป่าทาลดและปริมาณปลาเริ่มกลับคืนมาเช่นกัน การที่ระบบนิเวศป่าทามฟื้นตัวทำให้ชาวบ้านสามารถนำเครื่องมือหาปลาพื้นบ้านกลับมาใช้ได้อีกครั้ง

จากงานวิจัยที่บ้านพบว่าหลังการเปิดเขื่อน ๓ ปี (พ.ศ.๒๕๔๓-๒๕๔๖) บ้านสามารถนำเครื่องมือหาปลาแบบพื้นบ้านกลับมาใช้ได้ทั้งหมด ๔๕ ชนิดจากเครื่องมือหาปลาพื้นบ้านที่มีการใช้ในช่่วงก่อนการสร้างเขื่อน ๔๗ ชนิด เครื่องมือหาปลาพื้นบ้าน ๒ ชนิดที่ไม่มีการนำกลับมาใช้ก็เลยคือ แบนปลาและจ่อหัวอ เนื่องจากขาดแคลนวัตถุดิบที่ใช้ทำคือพรรณไม้ในป่าทามที่อยู่ในช่วงการปรับสภาพให้ฟื้นคืนสู่ป่าทาม

ในจำนวนเครื่องมือหาปลา ๔๕ ชนิดที่นำกลับมาใช้ได้ก็ครั้งนั้นมีเครื่องมือหาปลา ๕ ชนิดที่มีการนำกลับมาใช้น้อยมาก ได้แก่ จันซุม สุ่มกลองยาว ชุมข้าว แก้วโค่น และชูด เนื่องจากเครื่องมือเหล่านี้เป็นเครื่องมือหาปลาแบบโบราณ เช่น แก้วโค่น ที่ต้องใช้ต้นเบนน้ำมาทำ หรือชูด ที่เป็นเครื่องมือหาปลาอีกชนิดหนึ่งที่ใช้ไม้ประเภทเครือหรือไม้เลื้อยมาทำซึ่งหาได้ยากเพราะพรรณไม้เหล่านี้ในป่าทามยังฟื้นตัวไม่เต็มที่

อุปสรรคในการใช้เครื่องมือหาปลายังมาจากการที่ระบบนิเวศย่อยของป่าทามโดยเฉพาะช่องและกุดที่มีโคลนตมและสนมคือตะกอนสิ่งต่างๆ ที่อยู่ใต้น้ำที่ทับถมกันมานานจำนวนมาก ทำให้การใช้เครื่องมือหาปลาพื้นบ้านบางชนิดยากลำบาก เช่น แก้วโค่น เป็นต้น

อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ.๒๕๔๗ ได้มีการนำเครื่องมือจากที่อื่นเข้ามาใช้ในพื้นที่ ๒ ชนิดคือ กะบังและบีบตักปลากด เครื่องมือสองชนิดนี้แม้ว่าศักยภาพการทำลายล้างไม่เท่ากับกวดหรืออวนรุนปลาแก้วและสะตุง แต่ก็ถือว่าเป็นเครื่องมือเชิงพาณิชย์ เนื่องจากเครื่องมือชนิดนี้สามารถจับปลาได้มาก ซึ่งคนที่ใช้เครื่องมือหาลาชนิดนี้มีรายได้จากการหาลาวันหนึ่งประมาณ ๔๐๐-๕๐๐ บาท และสามารถจับปลาได้เกือบทั้งปีคือตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนธันวาคม อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่ใช้ตักปลาได้ทุกชนิดซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือหาลาที่ทำลายล้างได้เช่นกัน

การที่ชาวบ้านสามารถนำเครื่องมือหาลาพื้นบ้านกลับมาใช้ได้อีกครั้งยังเท่ากับเป็นการรื้อฟื้นความรู้ของชุมชนและเป็นการทำให้ชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเฉพาะการหาลาเป็นกลุ่มเป็นคณะ เช่น การล้อมเมาะ การตีปลาของสุ่มกลองยาว แก้วโค่น ก่อให้เกิดความสามัคคีขึ้นกับคนในชุมชนเดียวกันและชุมชนใกล้เคียงที่มีการหาลาร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

